

ጻፍኞች፡- ሂሩት መለሰ

ተሻገር ገ/ሥላሴ

ታፈሰ ይርጋ

አልማው ወሌ

ዓሊ መሐመድ

አመልካች፡- ሣለ.ኒ ኮንስትሩክሽን ኤስ ፒ - ኤ - አልቀረቡም

ተጠሪ፡- አቶ ትግሉ ፍሬህይወት - አልቀረቡም

መዝገቡን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል።

ፍርድ

ጉዳዩ የቀረበው የደቡብ ብሔር ብሔረሰቦችና ሕዝቦች ክልል የየም ልዩ ወረዳ ፍርድ ቤትና የየም ልዩ ወረዳ የከፍተኛ ፍርድ ቤት የሰጡት ውሳኔ መሠረታዊ የህግ ስህተት ያለበት ስለሆነ በሰበር ታይቶ እንዲታረምልኝ በማለት አመልካች ሰኔ 1 ቀን 2001 ዓ.ም የተፃፈ የሰበር አቤቱታ በማቅረቡ ነው። ክርክሩ በመጀመሪያ የታየው በየም ልዩ ወረዳ ፍርድ ቤት ነው። በወረዳው ፍርድ ቤት ተጠሪ የአመልካች ሠራተኛ መሆኑን ገልጾ በዋሻ ውስጥ ሥራ በመሥራት ላይ እያለሁ ህዳር 4 ቀን 1999 ዓ.ም በባቡር ግጭት ምክንያት ከፍተኛ የአካል ጉዳት ደርሶብኛል። በአገር ውስጥ ህክምና ስከታተል የቆየሁ ቢሆንም የደረሰብኝ ጉዳት በአገር ውስጥ ከሚሰጠው ሕክምና በላይ መሆኑን በማረጋገጥ አምስት ዶክተሮች ውጭ ሄጄ ሕክምና መከታተል ያለብኝ መሆኑን በማረጋገጥ ማስረጃ ሰጥተውኛል። ተከላሽ /አመልካች/ ውጭ ሲያሳክመኝ ፈቃደኛ ባመሆኑ በውጭ አገር ህክምና እንድከታተል እንዲያደርግ ትእዛዝ ይሰጥልኝ በማለት ክስ አቅርቧል። አመልካች ተጠሪ በአገር ውስጥ አስራ ስምንት ጊዜ ኦፕሮሽን ያደረገና ህክምና የተከታተለ መሆኑን ገልጾ የውጭ አገር ሀኪሞች /ዶክተሮች/ በሚመጡበት ሆስፒታል በአገር ውስጥ አለ። ተጠሪን ዶክተሮቹ ጋር ቀርቦ እንዲታከም ብንጠይቀው ፈቃደኛ አልሆነም የውጭ አገር ህክምና ለመሸፈን በውል ያልተስማማን በመሆኑ የተጠሪ ክስ ውድቅ ይደረግልኝ በማለት ተከራክሯል። የወረዳው ፍርድ ቤት የግራ ቀኝን ማስረጃ ከሰማ በኋላ የአሠሪና ሠራተኛ ጉዳይ አዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀጽ 105 አሠሪው ሠራተኛ በሥራ ላይ ጉዳት ሲደርስበት የማሳከም ግዴታ እንዳለበት ከሚደነግግ በስተቀር ህክምናው በአገር ውስጥ ወይም በውጭ አገር መሆኑን ስለማይገልጽ አመልካች የሀኪሞች ቦርድ በሰጠው የሙያ አስተያየት መሠረት ውጭ አገር ልኮ የማሳከም ኃላፊነት አለበት በማለት ውሳኔ ሰጥቷል። አመልካች በዚህ ውሳኔ ቅር በመሰኘት ይግባኝ ለከፍተኛው ፍርድ ቤት አቅርቧል። የየም ልዩ ወረዳ የከፍተኛው ፍርድ ቤት የወረዳው ፍርድ ቤት የሰጠው ውሳኔ የሚከታተልበት የፍሬ ጉዳይ ወይም የህግ ስህተት የለም በማለት ይግባኝን በፍትሐብሔር ሥነ-ሥርዓት ሕግ ቁጥር 337 ሠርዞታል።

አመልካች ተጠሪ ታክሞ እንዲድን ያደረገውን ጥረት ከግምት ውስጥ ሳይስገባ የህክምና ቦርዱ ውሳኔ ግልጽነት ያገደለው መሆኑን ሳይገናኝብና በአገር ውስጥ የተሻለ ህክምና ሊሰጥ የሚችል የውጭ ዶክተሮች የሚሠሩበት MCM የተባለ ሆስፒታል ልናሳክመው ፈልገን ተጠሪ እንዲተኛ መሆኑን ሳይገናኝብ አላግባብ ውጭ አገር ወስዳችሁ አሳክሙ በማለት የሰጠው ውሳኔ መሠረታዊ የህግ ስህተት ያለበት ስለሆነ ችሎቱ ተጨማሪ ማስረጃዎን በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 377(3) መሠረት በመቀበል ውሳኔ እንዲሰጥልን በማለት አመልክቷል። ተጠሪ በበኩሉ በአገር ውስጥ ባሉ የህክምና ተቋሞች ታክሜ ከህመሜ ለመዳን ያልቻልኩ በመሆኑ በውጭ ሄጄ መታከም እንዳለብኝ የሀኪሞች ቦርድ አረጋግጧል። ስለዚህ አመልካች ውጭ አገር ወስዶ ያሳክመው በማለት የተሰጠው ውሳኔ መሠረታዊ የህግ ስህተት የለበትም በማለት መልስ ሰጥቷል።

ከሥር የክርክሩ አመጣጥና በሰበር የቀረበው የጽሁፍ ክርክር ከላይ የተገለፀው ሲሆን እኛም ጉዳዩን መርምረናል። ጉዳዩን እንደመረመርነው አመልካች ተጠሪን በውጭ አገር የማሳከም ግዴታና ኃላፊነት አለበት ወይስ የለበትም የሚለውን ጭብጥ መታየት ያለበት ሆኖ አግኝተነዋል።

ይህንን ጭብጥ እልባት ለመስጠት የአሠሪና ሠራተኛ ጉዳይ አዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀጽ 105 ድንጋጌ አሠሪው በሠራተኛው ላይ ያደረሰበት ጉዳይ በውጭ አገር የሚደረግ የህክምና ወጭ እንዲሸፍን ያስገድደዋል ወይስ አያስገድድም? የሚለው ነጥብ መታየት ያለበት ሆኖ አግኝተነዋል። የአዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀጽ 105 ድንጋጌ ቃልበቃል ሲነበብ “በሥራ ላይ ሚመጣ ጉዳት ለደረሰበት ሠራተኛ ለሚከተሉት ህክምና አገልግሎት የሚያስፈልግ ወጭ አሠሪው ይከፍላል

- 1. የጠቅላላና የልዩ ህክምና የቀዶ ጥገና ህክምና ወጭዎች
- 2. የሆስፒታል መድሀኒት ወጭዎች
- 3. ማንኛውም አስፈላጊ ሰው ሠራሽ ምትክ ወይም የተጨማሪ አካሎችና ጥገና ወጭዎች የሚል ነው።

ድንጋጌው አሠሪው የመሸፈንና የመክፈል ግዴታ ያለበት በአገር ውስጥ ህክምና ተቋማት የሚደረገውን የህክምና ወጭ ብቻ ነው ወይስ በአገር ውስጥና በውጭ አገር የሚደረግ የህክምና ወጭ የሚለውን በግልጽ ምላሽ የሚሰጥ አይደለም። አዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀጽ 105 ድንጋጌ አገላለጽ ጠቅላላ መብቱ የተቀመጠ በመሆኑ አሠሪው ሠራተኛው ላይ በሥራው ላይ የሚደርስበትን ጉዳት የሚያወጣውን የውጭ አገር የህክምና ወጭ መሸፈን አለበት ወይስ የለበትም በሚለው ጥያቄ ግልጽ ምላሽ የማይሰጥ በመሆኑ ድንጋጌውን መተርጉም አስፈላጊ ሆኖ ተገኝቷል።

አዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀጽ 105 ድንጋጌ ለመተርጉም አዋጁን ሳያወጣ ህግ አውጭው የነበረውን ሀሳብና ሊያሳካው የሚፈልገውን ግብ ማገናዘብ አስፈላጊ ነው። ህግ አውጭው አዋጁን ያወጀው በአገሪቱ ውስጥ አሠሪና ሠራተኛ ግንኙነትና መሠረታዊ የሆኑ መብትና ግዴታዎች ለመቆጣጠር እንደሆነ በአዋጁ መግቢያ ገልፅቷል። አዋጁ በአገሪቱ ውስጥ በየትኛውም ሥፍራና በማናቸውም ሁኔታ የተመሠረቱ የአሠሪና ሠራተኛ ግንኙነት ላይ እኩል ተፈጻሚነት እንዲኖረው ታስቦ የታወጀ በመሆኑ ሁሉም አሠሪዎች ሠራተኛው በሥራ ላይ ለሚደርስበት ጉዳት የውጭ አገር ህክምና ወጭ እንዲሸፍኑ በማሰብ የአዋጁን አንቀጽ 105 ደንግጋል ብሎ ለመደምደም የሚቻል አይደለም። ስለዚህ ህግ አውጭው ማናቸውም አሠሪና ሠራተኛው በሥራ ላይ ለሚደርስበት ጉዳት በአገር ውስጥ የሚደረገውን የህክምና ወጭ የመሸፈን ግዴታና ኃላፊነት እንዳለበት በማሰብ ህግ አውጭው ድንጋጌውን አውጇል ተብሎ መተርጉም ያለበት ሆኖ አግኝተነዋል።

በሁለተኛ ደረጃ አሠሪና ሠራተኛ ጉዳይ አዋጅ ቁጥር 377/96 በአሠሪና ሠራተኛ ግንኙነት አሠሪው ለሠራተኛው ሊያከብር የሚገባውን ዝቅተኛ ደረጃ ጥበቃ የሚደነግግ ነው። ሠራተኞች ከአዋጅ ከተደነገገው ጥበቃ በላይ የተሻለ መብትና ጥቅም ለማስከበር ሠራተኞች በአዋጅ ቁጥር 377/96 የሥራ ውል ሲዋወሉ ወይም አንቀጽ 124 በሚደነግግው መሠረት ከአሠሪው ጋር በመደራደር የህብረት ሥምምነት መዋዋል አለባቸው። የውጭ አገር የህክምና ወጭ በአሠሪው የሚሸፈን መሆኑ የአሠሪና ሠራተኛ ጉዳይ ህግ ለሠራተኛው የሰጠው ዝቅተኛው ጥበቃ ነው ብሎ ለመደምደም አይቻልም። የአዋጁ ቁጥር 377/96 አንቀጽ 105 አሠሪው ሠራተኛው በሥራ ላይ በሚደርስበት ጉዳት የአገር ውስጥ የህክምና ወጭ መሸፈን እንዳለበት በመደንገግ ዝቅተኛውን ጥበቃ ሰጥቷል። በውጭ አገር የሚደረግ የህክምና ወጭ በከፊል ወይም ሙሉ በሙሉ በአሠሪው መሸፈን ያለበት መሆኑ ክፍተኛ ጥበቃ ነው። ይኸም በመሆኑ ሠራተኞች ከአሠሪው ጋር በመደራደር በውል ወይም በህብረት ስምምነት ሊያስከብሩት የሚችሉት መብት እንጂ በህግ በሁሉም አሠሪዎች ላይ ግዴታና ኃላፊነት ሆኖ ተደነገገ አይደለም። አመልካች ሠራተኞችን በውጭ አገር ለማሳከም ውል ያልተዋወለ መሆኑ በሥር ፍርድ ቤት ተገልጿል። አመልካች ሠራተኞች ለሚደርስባቸው ጉዳት ከአገር ውጭ የህክምና ወጭ በሙሉ ወይም በከፊል የሚሸፈን ግዴታ ያለበት መሆኑን የሚያረጋግጥ የህብረት ሥምምነት በአመልካችና በአመልካች ሠራተኞች መካከል የተደረገ መሆኑን የቀረበ ማስረጃ የለም። ስለሆነም አመልካች በተጠሪ ላይ የደረሰውን ጉዳት በውጭ አገር ለማሳከም ግዴታ ከህግ፣ ከውል ወይም ከህብረት ሥምምነት የመነጨ ሀላፊነት የሌለበት በመሆኑ የየም ልዩ ወረዳ ፍርድ ቤትና የከፍተኛ ፍርድ ቤት አመልካች ተጠሪን ውጭ አገር ወስዶ እንዲያሳክም የሰጡት ውሳኔና የህግ ትርጉም መሠረታዊ የህግ ስህተት ያለበት ሆኖ አግኝተነዋል።

አመልካች በሰበር አቤቱታውና ለሥር ፍርድ ቤት በቀረበው ክርክር መሠረት MCM ሆስፒታል ሌሎች የአገር ውስጥ የህክምና ተቋማት የማሳከም ሌሎች በአሠሪና ሠራተኛ ጉዳይ አዋጅ ቁጥር 377/96 በሚደነግገው መሠረት

የተጠሪን መብትና ጥቅም የመጠበቅ ኃላፊነት ያለበት ሲሆን ከዚህ ውጭ አገር ወስዶ የማሳከም ኃላፊነት የለበትም በማለት ወስነናል።

ው ሣ ኔ

1. የደቡብ ብሔረሰቦችና ሕዝቦች ክልል የየም ልዩ ወረዳ ፍርድ ቤት እና የየም ልዩ ወረዳ ከፍተኛ ፍርድ ቤት ውሣኔ ተሸሯል።
2. አመልካች ተጠሪ ውጭ አገር የማሳከም ኃላፊነት የለበትም ብለናል።
3. አመልካች ተጠሪን በ MCM ሆስፒታልና ሌሎች የአገር ውስጥ የህክምና ተቋማት የማሳከምና የተጠሪን መብትና ጥቅም በአዋጅ ቁጥር 377/96 መሠረት የመጠበቅ ግዴታ አለት ብለናል።
4. በዚህ ፍርድ ቤት የወጣውን ውጭና ኪሣራ ግራ ቀኝ ለየራሳቸው ይቻሉ።
ይህ ፍርድ በፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ችሎት በሙሉ ድምጽ ተሰጠ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

0/መ